

मंत्रिमंडळ निर्णय

दिनांक : २ जानेवारी २०१८

(बैठक क्र. १५९)

अ.क्र.	विषय	विभाग
१	परवडणाच्या घरांच्या निर्मितीस सहाय्य होणार बंद औद्योगिक प्रकल्पांच्या जमिनीच्या वापर बदलासाठी सर्वकष धोरण मंजूर	वने
२	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, रुग्णालयांना दरकरारानुसार औषध खरेदीस मुदतवाढ	वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये
३	सार्वजनिक-खासगी सहभाग तत्वाचा अवलंब हिंजवडी - शिवाजीनगर मेट्रो प्रकल्पाची पीएमआरडीए मार्फत अंमलबजावणी	नगर विकास
४	संरक्षित वन क्षेत्रातून स्थलांतरित होणाऱ्यांना जमिनीच्या बाजारभावाच्या चार पट मोबदला	वने

परवडणाच्या घरांच्या निर्मितीस सहाय्य होणार**बंद औद्योगिक प्रकल्पांच्या जमिनीच्या****वापर बदलासाठी सर्वकष धोरण मंजूर**

औद्योगिक प्रकल्प बंद पडल्यामुळे शहरांमध्ये विनावापर पडून असलेल्या जमिनींचा योग्य वापर व्हावा आणि परवडणाऱ्या घरांच्या निर्मितीसह रोजगार निर्माण होण्यासाठीही त्यांची मदत व्हावी या उद्देशाने राज्य शासनाने आज अशा जमिनींच्या वापर बदलाबाबतचे सर्वकष धोरण निश्चित केले. राज्य मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत आज त्यास मंजूरी देण्यात आली.

विविध कंपन्यांनी राज्य सरकारच्या माध्यमातून स्वतःच्या खर्चाने १८९४ च्या भूसंपादन अधिनियमानुसार भाग-सात खाली जमिनी संपादित केल्या आहेत. या कंपन्या १९७० अथवा त्यापूर्वीपासून सुरु करण्यात आल्या आहेत. काही कंपन्यांनी या जागांचा काही काळासाठी औद्योगिक वापरही केला आहे. मात्र, त्यानंतर हे उद्योग शहराबाहेर स्थलांतरित झाले आहेत. तर काही उद्योग विविध कारणांनी बंद पडलेले आहेत. प्रदूषणाच्या तक्रारींमुळेही काही उद्योग इतरत्र हलवावे लागले आहेत. त्यातील काही कंपन्यांसंदर्भात वित्तीय संस्थांची कर्जे, कामगारांची देणी, न्यायालयीन प्रकरणे सुरु असण्याची शक्यता आहे. या जमिनींच्या विक्री, गहाण, दान, भाडेपट्टा किंवा हस्तांतरणाबाबतचे प्रस्ताव शासनास प्राप्त होत असतात. बंद पडलेल्या अशा कंपन्यांच्या या जमिनी शहरात वापराविना पडून आहेत, त्यामुळे अशा जमिनींचा योग्य तो वापर करून घेण्यासाठी निश्चित असे धोरण असणे आवश्यक होते. यासाठी वित्त विभागाच्या अपर मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन करण्यात आली होती. या समितीच्या वेळोवेळी बैठका झाल्या असून समितीने दिलेल्या अहवालानुसार या जमिनीबाबत निश्चित असे सर्वकष धोरण ठरविण्यात आले आहे. त्यामुळे यासंदर्भात घेण्यात येणाऱ्या निर्णयांमध्ये सुसूत्रता राहणार आहे.

भूसंपादनाबाबतच्या विक्री, गहाण, दान, भाडेपट्टा किंवा हस्तांतरणाबाबतचे धोरण आज झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत निश्चित करण्यात आले असून बंद पडलेल्या कंपन्यांच्या जमिनीबाबतची संदिग्धता दूर होऊन त्याच्या वापराबाबत सुसूत्रीकरण येणार आहे. तसेच या जमिनींचा विकास होऊन परवडणाऱ्या घरांचे बांधकाम करून आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकांना वितरित करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. या जमिनींच्या व्यावसायिक विकासातून रोजगारनिर्मितीसही मदत होणार आहे.

आजच्या निर्णयानुसार जमिनीच्या वापराबाबत बदल करण्यासाठी पूर्ण क्षेत्रासाठी चालू वर्षाच्या बाजारमुल्यानुसार परिगणित होणाऱ्या जमिनीच्या मुल्यांकनाच्या रकमेच्या ४० टक्के रक्कम ही अधिमूल्य म्हणून वसूल करण्यात येणार आहे. याशिवाय परवडणाऱ्या घरांच्या उपलब्धतेसाठी (Affordable Housing) मूळ चटई क्षेत्र निर्देशांकाच्या (Base F.S.I.) २० टक्के क्षेत्रफळाएवढे बांधकाम क्षेत्र आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत गट (EWS) व अल्प उत्पन्न गट (LIG) यांच्यासाठी घरे बांधून म्हाडाने मंजूर केलेल्या लाभार्थींना वितरित करणे बंधनकारक राहिल. या निर्णयाची अंमलबजावणी करताना विकास नियंत्रण नियमावलीची सर्व बंधने लागू राहणार आहेत.

-----o-----

**शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, रुग्णालयांना
दरकरारानुसार औषध खरेदीस मुदतवाढ**

औषधांचा साठा संपलेल्या किंवा संपुष्टात येत असलेल्या शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये आणि संलग्नित रुग्णालयांना शासनाने विहित केलेल्या अस्तित्वातील दरकरारानुसार खरेदी करण्याची परवानगी देण्यासह संपुष्टात आलेल्या औषधी विषयक बाबींच्या खरेदीसाठीच्या दरकरारास मुदतवाढ देण्याचा निर्णय आजच्या मंत्रिमंडळ बैठकीत घेण्यात आला.

शासनाच्या वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाच्या अधिपत्याखाली १६ शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये आणि संलग्नित रुग्णालये आहेत. त्यांच्याकडून दरकरार करण्यात आलेल्या विविध औषध कंपन्यांकडून आवश्यक औषधे आणि इतर वस्तूंची खरेदी करण्यात येत होती. मात्र, सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या २६ जुलै २०१७ च्या निर्णयानुसार शासनाच्या अधिपत्याखालील आरोग्य संस्थांसाठी लागणारी औषधे आणि इतर आवश्यक वस्तूंची खरेदी हाफकीन बायोफार्मास्युटिकल्स कॉर्पोरेशन लिमिटेड यांच्याकडील औषध कक्षाकडून करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. या कक्षाकडे शासनाच्या आरोग्य संस्थांकडून औषधांची मागणी नोंदविण्यात आली असून त्यांच्याकडून निविदा प्रक्रिया राबविण्यात येत आहे. परंतु, ही प्रक्रिया पूर्ण होण्यास काही कालावधी लागणार आहे.

या पार्श्वभूमीवर औषधांचा साठा संपलेल्या किंवा संपुष्टात येत असलेल्या वैद्यकीय महाविद्यालये आणि रुग्णालयांना शासनाने विहित केलेल्या मात्र, मुदत न संपलेल्या दरकरारानुसार खरेदी करण्यास आज मान्यता देण्यात आली आहे. त्याचबरोबर वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालयाने औषधी विषयक बाबींच्या खरेदीसाठी विहित कार्यपद्धतीनुसार केलेले काही दरकरार संपुष्टात आले आहेत. तातडीच्या खरेदीसाठी या दरकरारांस देखील मुदतवाढ देण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. या निर्णयामुळे वैद्यकीय महाविद्यालये आणि रुग्णालयांना ३१ जानेवारी २०१८ पर्यंत किंवा हाफकीन कॉर्पोरेशनकडून औषधांचा पुरवठा सुरळित होईपर्यंत यापैकी जे अगोदर घडेल त्या कालावधीसाठी औषध खरेदी करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे.

-----o-----

सार्वजनिक-खासगी सहभाग तत्त्वाचा अवलंब

हिंजवडी - शिवाजीनगर मेट्रो प्रकल्पाची

पीएमआरडीए मार्फत अंमलबजावणी

पुण्यातील हिंजवडी ते शिवाजीनगर मेट्रो रेल्वे प्रकल्पाची सार्वजनिक खासगी सहभागाने संकल्पन करा, बांधा, आर्थिक पुरवठा करा, वापरा व हस्तांतरित करा (DBFOT) या तत्त्वावर पुणे महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामार्फत (पीएमआरडीए) अंमलबजावणी करण्यास आज झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मंजूरी देण्यात आली. या मेट्रो मार्गाची लांबी २३.३ कि.मी. राहणार असून या प्रकल्पाचा एकूण खर्च ८ हजार ३१३ कोटी रुपये आहे.

या नवीन मार्गासाठी सध्याच्या पुणे मेट्रोप्रमाणे प्रारंभिक भाडेदरास मान्यता देण्यात आली असून मेट्रो सुरु करण्यापूर्वी त्याबाबतची वित्तीय व्यवहार्यता तपासून गरज भासल्यास त्यामध्ये आवश्यक बदल करण्याचे अधिकारही पीएमआरडीएला देण्यात आले आहेत. प्रचलित मेट्रो अॅक्ट २००२ अंतर्गत या प्रकल्पासाठी भाडे नियंत्रण समिती (Fare Fixation Committee) स्थापन करण्यासाठी केंद्र शासनास विनंती करणे, खाजगीकरणाच्या तत्त्वावर आधारित प्रारूप निविदा अटी व शर्तीस (RFP Concession agreement) मान्यता देण्याचे अधिकार प्राधिकरणास देणे, प्रकल्पाची अंमलबजावणी करताना केंद्र शासनाच्या TOD पॉलिसीनुसार निधी उपलब्ध करण्यासाठी MRTA Act, १९६६ च्या कायदानुसार जमीन वापर फेरबदल करून प्रकल्पासाठी उपलब्ध करणे, या बाबींनाही मंजूरी देण्यात आली आहे.

मेट्रो प्रकल्पासाठी राज्य शासनाच्या हिश्याच्या ८१२ कोटी रुपये व्यवहार्यता तफावत निधी (VGF Grant) अथवा कुठलीही थेट रक्कम राज्य शासनाकडून या प्रकल्पासाठी उपलब्ध करून देण्यात येणार नाही. यामुळे या रकमेची उभारणी प्राधिकरणास हस्तांतरित होणाऱ्या शासकीय व खाजगी जमिनीच्या व्यापारी तत्त्वावरील विकासातून करण्यासदेखील मान्यता देण्यात आली आहे. हा मेट्रो प्रकल्प निकडीचा सार्वजनिक प्रकल्प व महत्वपूर्ण नागरी वाहतूक प्रकल्प म्हणून घोषित करण्यासह प्रकल्पाकरिता पुणे महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणास विशेष नियोजन प्राधिकारी म्हणून आवश्यकतेनुसार नियुक्त करण्यास मंत्रिमंडळाने संमती दिली आहे. प्रकल्प वेळेवर पूर्ण करण्यासाठी मेट्रो रेल्वे स्थानक सुविधांकरिता व कार डेपोसाठी आवश्यक असलेल्या खाजगी जमिनी मेट्रो रेल्वे अधिनियम-१९७८, पुणे महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम-२०१६, महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना अधिनियम-१९६६, नवीन केंद्रीय भूसंपादन व पुनर्वसन व पुनर्वसाहत अधिनियम-२०१३ या कायदांतर्गत संपादन करणे, मेट्रो प्रकल्पांतर्गत प्रकल्पबाधितांचे (PAP) पुनर्वसन व पुनर्वसाहत आंतरराष्ट्रीय वित्तीय संस्थेची सहमती घेऊन मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प पुनर्वसन व पुनर्वसाहत धोरण (MUTP-R & R Policy) नुसार करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

पुणे- पिंपरी चिंचवड शहरातील इतर मेट्रोचे काम महाराष्ट्र मेट्रो रेल कार्पोरेशन (महा-मेट्रो) मार्फत करण्यात येत असल्याने या सर्व प्रकल्पांमध्ये एकवाक्यता राखण्यासाठी सदर प्रकल्पाची अंमलबजावणी महा-मेट्रोचा वेळो-वेळी सल्ला घेऊन करावयाचे आहे.

-----o-----

संरक्षित वन क्षेत्रातून स्थलांतरित होणाऱ्यांना जमिनीच्या बाजारभावाच्या चार पट मोबदला

मानव-वन्यजीव यांच्यातील संघर्ष कमी करण्यासाठी अभयारण्य किंवा राष्ट्रीय उद्यानातील मानवी वस्त्यांचे या संरक्षित क्षेत्राबाहेर पुनर्वसन करण्यासाठी सरकारने आज महत्त्वाचा निर्णय घेतला. या निर्णयानुसार संरक्षित वन क्षेत्रातून स्वतःहून स्थलांतरित होणाऱ्या कुटुंबांना जमिनीच्या बाजारभावाच्या चार पट मोबदला देण्यात येणार असून याबाबतच्या निर्णयास आजच्या मंत्रिमंडळ बैठकीत मान्यता देण्यात आली आहे. यासाठी ४५ कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे.

वन्यप्राणी कायदानुसार ६ राष्ट्रीय उद्याने, ४८ अभयारण्ये आणि ६ संवर्धन राखीव क्षेत्र अधिसूचित करण्यात आले आहे. राज्यामध्ये ६ व्याघ्र प्रकल्प असून त्यामध्ये ५ राष्ट्रीय उद्याने व १४ अभयारण्यांचा समावेश आहे. संरक्षित क्षेत्रात असलेल्या वस्तींमध्ये अस्तित्वात असलेल्या कच्च्या रस्त्याचे डांबरीकरण, वीज पुरवठ्यासाठी नवीन वाहिन्या, शाळा-महाविद्यालय- रुग्णालयांची उभारणी इत्यादी विकासाची कामे करणे आवश्यक आहे. तथापि, वन्य प्राणी (संरक्षण) अधिनियम-१९७२ व त्या अनुषंगाने सर्वोच्च न्यायालयाच्या विविध निर्णयांमुळे ही विकासात्मक कामे करणे शक्य होत नाही. वन्यप्राण्यांसाठी सुरक्षित क्षेत्र निर्माण करण्यासह मानव-वन्यप्राणी संघर्ष कमी करण्यासाठी संरक्षित क्षेत्रातील मानवी वस्त्यांचे अभयारण्य-राष्ट्रीय उद्यानाबाहेर पुनर्वसन करणे आवश्यक ठरले आहे. त्यानुसार संरक्षित क्षेत्रातून स्वखुशीने स्थलांतरित होणाऱ्या कुटुंबांना जमिनीच्या बाजारभावाच्या सुमारे चार पट मोबदला देण्याचा निर्णय आज घेण्यात आला. हा मोबदला देण्यासाठी राज्य योजनेचे सहाय्य मिळाले असून शिल्लक असलेल्या राज्यातील ३८ गावांच्या पुनर्वसनाच्या कार्यक्रमास गती मिळणार आहे. तसेच संरक्षित क्षेत्रामध्ये निसर्ग पर्यटकांसाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून दिल्यास पर्यटकांच्या संख्येत वाढ होण्याबरोबरच स्थानिकांना रोजगार देखील मिळण्यास मदत होणार आहे.

संरक्षित क्षेत्रातील वन्यजीव अधिवासाचा विकास आणि वन्यजीव संवर्धन यामध्ये सुवर्णमध्य गाठण्यासाठी गेल्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनात सादर करण्यात आलेल्या अर्थसंकल्पात या निर्णयाबाबत सूतोवाच करण्यात आले होते. त्यानुसार राज्यातील व्याघ्र प्रकल्प, राष्ट्रीय उद्याने व अभयारण्यातून पुनर्वसन करावयाच्या गावातील अधिग्रहित जमीन व त्यावरील मालमत्तेपोटी देण्यात येणाऱ्या मोबदल्यात भरीव वाढ करण्यासाठी १२ ऑक्टोबर २०१५ च्या शासन निर्णयामधील पहिल्या पोटनिर्णयामध्ये सुधारणा करण्यात आली आहे. या सुधारणेनुसार स्वखुशीने स्थलांतर होणाऱ्यांना चांगला मोबदला मिळण्यासाठी संबंधितांना चांगला पर्याय देण्यात आला आहे. दिनांक ३ नोव्हेंबर २०१२ च्या शासन निर्णयानुसार पर्याय-१ किंवा पर्याय-२ प्रमाणे पुनर्वसित होणाऱ्या कुटुंबांना देण्यात येणाऱ्या जमिनीच्या मोबदल्याची रक्कम आणि दिलाशाची रक्कम पॅकेजच्या व्यतिरिक्त असेल. हा निर्णय राष्ट्रीय उद्यान, अभयारण्य, व्याघ्र प्रकल्पातून नव्याने पुनर्वसित होणाऱ्या गावांना तसेच पुनर्वसन चालू असलेल्या गावांतील फक्त पुनर्वसनासाठी शिल्लक असलेल्या कुटुंबांनाच लागू राहणार आहे.

अभयारण्ये, राष्ट्रीय उद्याने व अन्य वन प्रकल्पामुळे बाधित होणाऱ्या कुटुंबांनी ३ नोव्हेंबर २०१२ च्या शासन निर्णयातील पर्याय-१ निवडल्यास त्यांना जमिनीचे बाजार मुल्य गुणिले (x) ज्या घटकाद्वारे बाजार मुल्य गुणले जाणार आहे तो घटक (सद्यस्थितीत दोन) अधिक (+) जमिनीवरील मालमत्तेची किंमत अधिक (+) १०० टक्के दिलाशाची रक्कम अशा प्रकारे एकूण मोबदला दिला जाणार आहे. हा मोबदला ताब्यात घेतलेल्या जमिनीच्या बाजार मुल्याच्या सर्वसाधारणपणे चार पट असणार आहे. या मोबदल्याची आकारणी केंद्र शासनाच्या भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्स्थापना करण्यासाठी अंमलात आणलेल्या वाजवी

नुकसान भरपाई मिळण्याच्या पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम-२०१३ च्या कलम २६ ते ३० (प्रथम अनुसूची) आणि या अधिनियमासंबंधी महाराष्ट्र राज्याचे नियम-२०१४ अन्वये करण्यात येणार आहे.

तसेच २०१२ च्या शासन निर्णयातील पर्याय-२ निवडणाऱ्या कुटुंबांना मूळ जमिनीचा मोबदला हा महानोंदणी निरीक्षक यांच्याकडील लागू असलेल्या तारखेपासून रेडी रेकनरनुसार होणारी जमिनीची किंमत आणि त्यावर ३० टक्क्यांप्रमाणे अतिरिक्त दिलासा रक्कम याप्रमाणे आकारणी करण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे शासनाच्या पुनर्वसन धोरणानुसार निश्चित केलेल्या १० लाख रुपयांच्या पॅकेजपेक्षा अधिक जमिनीच्या मोबदल्यासाठी होणारी जास्तीच्या खर्चाची रक्कम प्रथम राज्य कॅम्पाच्या नक्त वर्तमान मुल्य (NPV) निधीच्या १० टक्के कमाल मर्यादेत तसेच कॅम्पाअंतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या व्याजाच्या रक्कमेतून दिली जाईल. उर्वरित मोबदल्याची रक्कम ही राज्य योजना-हक्क व विशेषाधिकार निर्धारित करणे-राष्ट्रीय उद्यान-अभयारण्ये परिसरातील गावांचे पुनर्वसन या लेखाशीर्षातून देण्यात येईल.

-----o-----